

Απασχόληση και Οικονομικές Προοπτικές- Ο ρόλος, οι προκλήσεις και τα αποτελέσματα των Πολιτικών της Ευρωπαϊκής Συνοχής

Το θέμα της απασχόλησης και των οικονομικών προοπτικών είναι κομβικό για κάθε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για την ίδια την Ένωση στο σύνολό της και θέμα μείζον για την Ελλάδα η οποία μετά από μία δεκαετή κρίση ξαναβρίσκει ρυθμούς ανάπτυξης προσπαθώντας να δομήσει ένα καινούργιο παραγωγικό μοντέλο και ένα κοινωνικό παράδειγμα το οποίο θα είναι βιώσιμο ώστε να προσφέρει στη χώρα σταθερότητα για τα επόμενα χρόνια και όσον αφορά στα εσωτερικά και όσον αφορά στην Ευρωπαϊκή και διεθνή της θέση.

Στην ειδική εκπομπή του Radio Agora πραγματοποιήθηκε ανάλυση των στόχων της νέας προγραμματικής περιόδου 2021-2022, έγινε περιγραφή της κατάστασης στην Ελλάδα διατυπώθηκαν παρατηρήσεις για τις παθογένειες και αναδύθηκαν συμπεράσματα για τα βήματα της χώρας, πάντα σε αμφίδρομη σχέση με τις πολιτικές της ΕΕ.

Στρατηγικός στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Η διαδικασία αυτή με απροσδιόριστο χρονικό ορίζοντα αποτελεί κορυφαίας σημασίας ιστορικό γεγονός. Βασίζεται στην επιδίωξη κοινών προοπτικών και στη δημιουργία θεσμών που προωθούν την αναπτυξιακή δυναμική στις Ευρωπαϊκές χώρες. Επιπλέον εξασφαλίζουν την ειρηνική συνύπαρξη και αντιμετωπίζουν τις αναφυόμενες εκάστοτε κρίσεις με συναινετικές διαδικασίες και εφαρμόσιμες επιλογές. Οι λειτουργικές διασυνδέσεις των κρατών-μελών της ένωσης και οι αλληλεξαρτήσεις τους συνεχώς διευρύνονται σε ένα μεταβαλλόμενο κόσμο.

Ειδικά η αρχή της αλληλεγγύης εκδηλώνεται στην Ένωση με τη θεσμικά κατοχυρωμένη επιδίωξη της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και της πραγμάτωσης ενιαίων πολιτικών υποστήριξης κοινών δράσεων μεταξύ των κρατών-μελών. Οι πολιτικές αυτές κοινωνικές και οικονομικές μειώνουν τις βραχυπρόθεσμες αρνητικές επιπτώσεις της διαδικασίας

ολοκλήρωσης στις μειονεκτικές περιφέρειες της Ένωσης. Η στοχοθεσία των πολιτικών αυτών και ο συνδυασμός των μέσων εφαρμογής τους εξελίσσονται διαρκώς προκειμένου να ανταποκριθούν στις ανάγκες συγκεκριμένων πληθυσμιακών ομάδων των περιφερειών των κρατών μελών.

Ήδη οι 11 στόχοι της πολιτικής συνοχής της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου 2014-2020 μειώνονται σε 5 και προσανατολίζονται προς την κατεύθυνση της ποιοτικής αναβάθμισης της στρατηγικής της νέας προγραμματικής περιόδου 2021-2027. Επίσης η Ελλάδα θα λάβει 21 δισεκατομμύρια 700 εκατομμύρια ευρώ, ποσό αυξημένο κατά 8% σε σχέση με το ποσό της τρέχουσας περιόδου.

Συγκεκριμένα η πολιτική συνοχής στη νέα προγραμματική περίοδο θα εστιάσει στους εξής πέντε στόχους:

Πρώτον μία εξυπνότερη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού. Ο στόχος αυτός αποβλέπει κυρίως στον εκσυγχρονισμό των τομέων της παραγωγής και στην ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Δεύτερον, μία πιο πράσινη Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές άνθρακα μέσω της προώθησης επενδύσεων φιλικώς προς το περιβάλλον, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της διαχείρισης κινδύνων.

Τρίτον, μία πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης ή της κινητικότητας και των περιφερειακών διασυνδέσεων.

Τέταρτον, μία κοινωνική Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων κυρίως με την αύξηση της απασχόλησης.

Και πέμπτον, μία Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών καθώς και μέσω της στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών κάτι που έχει ιδιαίτερη σημασία για μας.

Τι συμβαίνει στην Ελλάδα σήμερα

Σήμερα όλες οι περιφέρειες της χώρας μας έχουν επίπεδο ανάπτυξης κάτω από τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο και οι ενδοπεριφερειακές ανισότητες έχουν αυξηθεί στην περίοδο της κρίσης.

Το 2019 είχαμε 805.000 ανέργους, ποσοστό περίπου 16% και από τις 805.000 οι 279.000 είναι νέοι χωρίς εργασιακή εμπειρία. Οι άνεργοι (41.000)- δηλαδή περίπου το 5% προέρχονται από τον τομέα των κατασκευών, περίπου 100.000 δηλαδή το 12% από το εμπόριο και ένα άλλο 11% από τον τουριστικό τομέα. Αυτό δείχνει, όπως επισημάνθηκε, τις περιορισμένες δυνατότητες που έχουν τα παραδοσιακά μέσα πολιτικής να μπορέσουν να χρησιμοποιηθούν και να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα.

Το 40% αυτών των 805 χιλιάδων δηλαδή το 40% των ανέργων είναι από 30 έως 44 ετών και οι υπόλοιποι 34 είναι μεγαλύτεροι από αυτούς. Άρα φαίνεται ότι η ανεργία χτυπάει μικρούς οι οποίοι δεν έχουν εργασιακή εμπειρία και πολύ μεγάλους. Ένα ενδιάμεσο κλιμάκιο ηλικιών μπορεί και εργάζεται. Το 40% των ανθρώπων που εργάζονται είναι υπερ-εκπαιδευμένοι δηλαδή εργάζονται, έχουν δεχτεί να εργαστούν σε θέσεις και οι οποίες δεν αντιστοιχούν στα προσόντα τους. Επίσης παρατηρείται ότι μεγάλες απορροφήσεις ανέργων που έγιναν τα δύο-τρία τελευταία χρόνια, ουσιαστικά έγιναν στους τομείς της παιδείας και του τουρισμού και όχι από εκείνους τους τομείς οι οποίοι θα μπορούσαν να δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις μίας διαρθρωτικής κοινωνικής μεταβολής, γεγονός που δείχνει πραγματικά τα όρια του προβλήματος.

Στη χώρα μας σημειώνεται αναντιστοιχία σύζευξης προσφοράς και ζήτησης και εκτιμάται ότι δεν υπάρχει μηχανισμός διάγνωσης και πρόγνωσης των αναγκών για επαγγέλματα. Το εκπαιδευτικό σύστημα παράγει ανθρώπους οι οποίοι βρίσκονται σε αναντιστοιχία με τις ανάγκες της οικονομίας (και τα ακαδημαϊκά ιδρύματα (ίδρυση και κατάργησή τους) σχετίζονται σε μεγάλο βαθμό με ρουσφετολογικές πολιτικές ενώ δεν υπάρχει σοβαρός βιώσιμος στρατηγικός σχεδιασμός για τα πανεπιστήμια.) και ταυτόχρονα η οικονομία δεν φαίνεται να προσφέρει ευκαιρίες στους ανθρώπους αυτούς για να μπορέσουν να απασχοληθούν.

Οι οικονομολόγοι υποστήριξαν ότι η ελληνική οικονομία αντιμετωπίζει ουσιαστικά διαρθρωτικά προβλήματα αυτή τη στιγμή, προβλήματα που σχετίζονται με την προσφορά και τη ζήτηση. Το οποίο πρακτικά σημαίνει ότι το να φέρνουμε ατάκτως χρήματα από την Ευρωπαϊκή Ένωση δε βοηθάει, όπως δεν βοηθάει το να κραυγάζουμε κυρίως στο πολιτικό σύστημα να αυξηθούν οι μισθοί και να δώσουμε επιδόματα..

Την περίοδο μετά την κρίση και την τρέχουσα περίοδο ξένες τράπεζες και funds δεν εμφανίζονται θετικά για νέες επενδύσεις στη χώρα εντοπίζοντας σειρά παθογενειών: «περιβάλλον έντονης γραφειοκρατίας, τραγικών καθυστερήσεων, νομοθεσίας που στραγγαλίζει τις δράσεις, δυσανεξίας στις καινοτομίες».

Ειδικά σχετικά με την υλοποίηση προγραμμάτων ευρωπαϊκής χρηματοδότησης, οι συμμετέχοντες υποστήριξαν ότι κοινοτικά προγράμματα που σχετίζεται με καινοτόμες δράσεις έχουν μικρή απορρόφηση και δυστυχώς σχετικά μικρή απήχηση στην ελληνική κοινωνία σε αντίθεση με προγράμματα που ενίσχυσαν την κατασκευή υποδομών και όχι την δημιουργία θέσεων εργασίας τώρα (κατά τη διάρκεια υλοποίησης του έργου) και στο μέλλον. Αντιθέτως στην Ελλάδα από τα πρώτα χρόνια ευρωπαϊκής χρηματοδότησης έχουν υλοποιηθεί αρκετά «προγράμματα βιτρίνα τα οποία δεν έχουν/είχαν απήχηση, «δεν έχουν καμία προστιθέμενη αξία στην κοινωνία, παρά μόνο προστιθέμενη αξία σε αυτούς που δουλεύουν και σε αυτά και κερδίζουν έναν μισθό».

Τονίστηκε επίσης ότι ένα άλλο στοιχείο που καθιστά προβληματική τη σωστή και πλήρη αξιοποίηση των ευρωπαϊκών πόρων είναι η δομή του ΕΣΠΑ που είναι από τα κύρια αν όχι το κύριο χρηματοδοτικό εργαλείο επειδή «σε ελάχιστον βαθμό γίνεται ως αποτέλεσμα διαβούλευσης» αλλά ακολουθείται η «κακή πρακτική του top-down», πρωτίστως με εφαρμογή αξόνων που εκπορεύονται από την Γενική Διεύθυνση περιφερειακής πολιτικής.

Τι μπορεί να γίνει- ο οδικός χάρτης για το μέλλον

Κοινή συνισταμένη των συμμετεχόντων είναι η άποψη ότι δεν μπορεί να υπάρξει μία επιστροφή σε μια «παλιά κανονικότητα», καθώς δεν ανακάμπτουμε απλώς από την κρίση αλλά η Ελλάδα είναι μπροστά σε μία στιγμή ιστορικής σημασίας, στο μέσο της 4^{ης}

τεχνολογικής επανάστασης. Χρειάζεται να υιοθετήσουμε τόσο οι πολίτες, η χώρα και φυσικά και ολόκληρη η Ευρωπαϊκή Ένωση ένα νέο κοινωνικό συμβόλαιο για ένα περισσότερο βιώσιμο και σίγουρο μέλλον.

Είναι η στιγμή να δει η Ευρωπαϊκή Ένωση διαφορετικά την Ελλάδα, η ελληνική κεντρική κυβέρνηση δει διαφορετικά την αυτοδιοίκηση και όλοι μαζί να δουν διαφορετικά τους πολίτες. Αυτό το «διαφορετικά» οι συμμετέχοντες το είπαν με μία λέξη, «Ενηλικίωση». Στον πυρήνα των αλλαγών που ζητούνται από την ελληνική κυβέρνηση είναι η ανάγκη αναδιοργάνωσης του δημόσιου τομέα και η «αλλαγή ταχύτητας», που συνεπάγεται αλλαγή νομοθεσίας, ώστε να είναι σαφής, απλή και κατανοητή- να ελαχιστοποιηθεί η γραφειοκρατία, η πολυνομία, η κακονομία, οι αργοπορίες που δεν μας επιτρέπουν να βγούμε από την κρίση.

Η αντιμετώπιση των συνεπειών της κρίσης δημιουργεί στην Ελλάδα την υποχρέωση κατά τη διάρκεια της νέας προγραμματικής περιόδου ο στρατηγικός σχεδιασμός να είναι περισσότερο προσανατολισμένος σε καινοτόμες δράσεις και λιγότερο στις υποδομές, εκτός από εκείνους τους τομείς της παιδείας και της υγείας, σε νέες πολιτικές που συνδέονται με την ευρωπαϊκή χρηματοδότηση και κινούνται στρατηγικά προς το μέλλον. Έτσι θα επιτευχθεί η αναβάθμιση του παραγωγικού περιβάλλοντος και η ενίσχυση των επενδυτικών πρωτοβουλιών και της επιχειρηματικότητας. «Η μόνη ελπίδα είναι να λάβει τώρα η κυβέρνηση ριζικές ριζοσπαστικές, που θα πυροδοτήσουν πολιτισμική επανάσταση σε πολλαπλά επίπεδα» υπογραμμίστηκε.

Ειδική μέριμνα όμως πρέπει να δοθεί στη μείωση της ανεργίας και την εξισορρόπηση των περιφερειακών ανισοτήτων. Για να έχουμε περιφερειακή ανάπτυξη χρειάζεται όσο το δυνατό μεγαλύτερη συμμετοχή των ανθρώπων που ζουν στην περιφέρεια, στην κάθε περιφέρεια. Άρα η συμμετοχή των γυναικών αλλά και όλων των πολιτών είναι ένα σημαντικό κομμάτι της ανάπτυξης και ο σχεδιασμός των περιφερειακών έργων θα πρέπει να γίνεται και με βάση την οπτική του φύλου. Μία κομβικής σημασίας παρατήρηση για την αξιοποίηση των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων της χώρας μας σε επίπεδο περιφερειών και φορέων είναι η κατάρτιση σχεδίων επενδυτικών ευκαιριών, investment opportunities plans, ικανών να προσελκύσουν το διεθνές επενδυτικό ενδιαφέρον.

Για τον ίδιο στόχο χρειάζεται και ενίσχυση της εκπαίδευσης, της παιδείας και μέσω ευρωπαϊκών προγραμμάτων ούτως ώστε να δημιουργηθούν στο κοντινό μέλλον οι άνθρωποι οι οποίοι θα υπηρετήσουν αυτούς τους σκοπούς. Επίσης νέα στόχευση στην εκπαίδευση θα μπορέσει να αντιμετωπίσει το θέμα ύπαρξης ανέργων με χαμηλά εκπαιδευτικά προσόντα, ένα πολύ σοβαρό πρόβλημα το οποίο δεν λύνεται δια της εξίσωσης προς τα κάτω των πάντων. Απαιτείται re skilling, η παροχή δηλαδή νέων εξειδικεύσεων. Τα πανεπιστήμια μπορούν να αποτελέσουν τη βάση πάνω στην οποία θα στηρίξουμε το re skilling πιθανόν σε συνεργασία και συνάρτηση με την αγορά και τη βιομηχανία.

Επιπλέον επισημαίνεται η άμεση ανάγκη αναδιοργάνωσης του διοικητικού μηχανισμού της κεντρικής κυβέρνησης, των περιφερειών, των δήμων και γενικότερα του δημόσιου τομέα. Περιφερειάρχες που συμμετείχαν στην ειδική εκπομπή του Radio Agora σημείωσαν χαρακτηριστικά: «Έχουμε ένα από τα πλέον συγκεντρωτικά κράτη... πώς να μιλήσουμε για περιφερειακή διακυβέρνηση; Πρέπει να απλοποιήσουμε, τις διαδικασίες, τις διοικητικές πράξεις και να απλοποιήσουμε και τη γραφειοκρατία. Να υπάρχει ένας υπεύθυνος και ένας υπόλογος. Να αποφασίζουν αυτοί που καλούνται και να υλοποιήσουν. Να υπάρξει αποκέντρωση για να υπάρχει επιτελικό κράτος. Πρέπει όμως να αποσυμφορηθεί και η γραφειοκρατία των Βρυξελλών».

Παράλληλα ζητείται **να αλλάξει η αρχιτεκτονική της χρηματοδότησης του ΕΣΠΑ και των προγραμμάτων για την Ελλάδα**. Έτσι εκτιμάται ότι θα καταστεί δυνατή η ταχύτερη απορρόφηση των κοινοτικών πόρων και η αξιοποίηση των κοινοτικών προγραμμάτων ανταγωνιστικού χαρακτήρα και ο σχεδιασμός επενδυτικών ευκαιριών ώστε μεγάλες τράπεζες, και funds να επενδύσουν στη χώρα. Ένας από τους βασικούς στόχους για τη χώρα είναι να μπορέσει και η κοινωνία και φυσικά η αγορά να στραφεί προς την αξιοποίηση τέτοιων μοντέλων και τέτοιων πακέτων.

Είναι πλέον σαφές ότι το υπάρχον περιβάλλον δεν μπορεί να ζήσει στη νέα εποχή. Η στόχευση του νέου προσανατολισμού συνοχής όπως και τα κύρια θεσμικά κείμενα που θεμελιώνουν την Ευρωπαϊκή ενοποίηση αναδεικνύουν σε πρωτεύουσα θέση τον άξονα των πολιτικών για την αύξηση της απασχόλησης και κατά συνέπεια τη μείωση της ανεργίας.

Χρειάζεται μετακίνηση και από την πλευρά της Ευρωπαϊκής Ένωσης με βασικό βήμα τη μετακίνηση από τη λογική των γραφειοκρατικών αντιλήψεων τύπου «πώς ελέγχω τα κονδύλια, πού πάνε τα κονδύλια, ποιος παίρνει τα κονδύλια και γιατί» και να υπάρξει επανασχεδιασμός με βάση τις ανάγκες και το παραγωγικό πρότυπο του Νότου.

Ειδικότερα ο τέταρτος στόχος της νέας προγραμματικής περιόδου κυρίως μέσω του ευρωπαϊκού κοινωνικού ταμείου φαίνεται να εξειδικεύει μία σειρά σημαντικών μέτρων. Τα μέτρα αυτά καλύπτουν ολόκληρο το φάσμα της αναπτυξιακής στρατηγικής Ευρώπη 2020 για τη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας σε όλη την Ένωση. Τα κυριότερα από αυτά τα μέτρα είναι: η βελτίωση της πρόσβασης της απασχόλησης όλων των ατόμων που αναζητούν εργασία ιδίως των νέων και των μακροχρόνια ανέργων, η αναβάθμιση της ποιότητας και της συνάφειας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας, η προώθηση της δια βίου μάθησης, η ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας, η ενεργοποίηση των θεσμών της Ένωσης για την κοινωνική ένταξη των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού. Τα στοχευμένα αυτά μέτρα εκτιμάται ότι θα βελτιώσουν τους ποσοτικούς δείκτες της απασχόλησης και της ανεργίας.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της eurostat το 2018 στην ευρωπαϊκή ένωση των 28 το ποσοστό απασχόλησης των ατόμων ηλικίας 20 έως 64 ετών ανήλθε στο 72,1%. Το αντίστοιχο ποσοστό για την Ελλάδα ήταν 59,5 το χαμηλότερο στην Ευρώπη. Όσον αφορά το ποσοστό ανεργίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση τον Σεπτέμβριο του 2019 ήταν 6,3% ενώ στη χώρα μας ήταν 16,9 τον Ιούλιο του 2019. Το χαμηλότερο στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Σύμφωνα όμως με τις προβλέψεις του κρατικού προϋπολογισμού για το 2020 το ποσοστό ανεργίας προβλέπεται να περιοριστεί στην Ελλάδα στο 15,6%. Αναμφίβολα η στρατηγική συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να επιδιώξει καλύτερο συντονισμό ανάμεσα στους στόχους ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας και προώθηση της σύγκλισης με οικονομικούς και κοινωνικούς όρους μεταξύ των μελών της. Ειδικότερα όσον αφορά το ανθρώπινο κεφάλαιο είναι ανάγκη να ενισχυθούν οι δομές εκπαίδευσης και κατάρτισης και να διαφοροποιηθούν τα μέτρα πολιτικής ανάλογα με τις ανάγκες και τις προκλήσεις σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

